

KONGRES
GMIN WIEJSKICH
6-7.10.2015

Stanowisko XVI Kongresu Gmin Wiejskich

**w sprawie projektowanego mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego
dochodów gmin**

Od wielu lat organizacje samorządowe postulują o niezbędne mechanizmy zapewniające właściwe finansowanie zadań publicznych nakładanych na gminy. Dlatego samorządowcy z optymizmem przyjęli rozpoczęcie prac nad nowym mechanizmem korekcyjno-wyrównawczym dochodów jednostek samorządowych terytorialnego. W czerwcu 2015 roku Ministerstwo Finansów powołało Zespół roboczy z udziałem przedstawicieli korporacji samorządowych ds. analiz w zakresie systemu korekcyjno-wyrównawczego w jednostkach samorządu terytorialnego. Podstawowym założeniem nowego mechanizmu „korekcyjno-wyrównawczego” dochodów gmin jest wprowadzenie jednej subwencji wyrównawczej dla JST wypłacanej przez budżet państwa w miejsce obecnie części wyrównawczej oraz części równoważącej subwencji ogólnej. Ważnym elementem nowego systemu jest wprowadzenie wag różnicujących JST dla ustalenia liczby przeliczeniowej mieszkańców wg kryteriów jak liczba mieszkańców czy gęstość zaludnienia, które mają wpływ na potrzeby wydatkowe gmin.

Przedstawiciele gmin wiejskich i miejsko-wiejskich od nowego mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego oczekują przede wszystkim:

1. Nie pogorszenia obecnego poziomu finansowania gmin wiejskich i miejsko-wiejskich wynikającego z dochodów z części wyrównawczej i części równoważącej subwencji ogólnej.
2. Subwencja wyrównawcza nowego mechanizmu korekcyjno-wyrównawczego, pochodząca z budżetu państwa, powinna się składać z części podstawowej i kilku części uzupełniających, które wynikają ze specyfiki gmin oraz utrudnień jakie one napotykają w realizacji zadań w powiązaniu z potrzebami wydatkowymi.
  - Część podstawowa subwencji z budżetu państwa stanowić powinna kwota wyrównująca dochody podatkowe gmin do odpowiedniego poziomu średnich dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca
  - Poszczególne części uzupełniające subwencji wyrównawczej powinny być ustalane w oparciu o odrębne algorytmy naliczania należnych kwot i odnosić się do kryteriów:

- 1) liczby mieszkańców jednostki samorządowej (*zwiększony udział wydatków na administrację w wydatkach bieżących w małych i średnich gminach z obszarami wiejskimi*),
  - 2) gęstości zaludnienia (*zwiększone wydatki na infrastrukturę drogową i komunalną*),
  - 3) ograniczenia potencjału dochodów z podatków lokalnych z tytułu obszarów chronionych np. Natura 2000,
  - 4) utraty dochodów z tytułu uzasadnionych przyczyn obniżenia maksymalnych stawek oraz zastosowanych ulg w podatku od nieruchomości i w podatku rolnym (losowe przypadki jak np. susza, pożar, powódź).
  - 5) zwiększonych wydatków na politykę społeczną wynikającą ze wskaźnika bezrobocia oraz średniego wieku mieszkańców (starzenia się populacji mieszkańców gminy).
3. Płatności do budżetu państwa gmin z obszarów wiejskich z tytułu wysokich dochodów podatkowych powinny być korygowane o wagi uwzględniające liczbę mieszkańców jednostki oraz gęstość zaludnienia. Małe jednostki samorządowe, niska gęstość zaludnienia wymagają większych wydatków jednostkowych na mieszkańca na realizowane zadania gmin, dlatego należy ograniczyć do minimum płatności gmin wiejskich do budżetu z tytułu równoważenia dochodów z jednoczesnym zniesieniem części równoważących dla gmin.

Powyższy mechanizm wyrównawczy powinien nie tylko uzupełniać różnicę dochodów podatkowych w odniesieniu do średnich dochodów gmin, ale również uwzględniać warunki otoczenia w którym funkcjonuje samorząd realizując zadania publiczne. Dlatego staje się niezbędne ustalanie uzupełniających kwot części subwencji wyrównawczej w odniesieniu do gmin z obszarami wiejskimi, które ze względu na swój charakter: liczby ludności; rozległości obszaru administracyjnego; gęstości zaludnienia wymagają większych wydatków na podstawowe zadania JST w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

Należy pamiętać, że peryferyjne obszary wiejskie podlegają procesowi depopulacji co zwiększa wskaźnik starzenia się ludności, skutkiem czego następuje wzrost osób w podeszłym wieku wymagających odpowiedniej polityki opiekuńczej ze strony gmin.

Niska baza dochodowa gmin jest powiązana z ograniczeniami w lokowaniu inwestycji podmiotów gospodarczych w obszarach chronionych przyrodniczo.

Na ograniczenie rozwoju gospodarczego również wpływ ma położenie części gmin wiejskich, odległość od obszarów metropolitalnych wpływa na niską atrakcyjność dla inwestorów, to wymusza na samorządach stosowanie ulg i preferencyjnych stawek podatku od nieruchomości i skutkuje, że niezrealizowane dochody podatkowe zawyżają wskaźniki dochodowe i tak ubogich gmin. Podobne zjawiska utraty dochodów podatkowych obserwujemy w przypadku podatku rolnego przy stosowaniu ulg i zwolnień z tytułu strat rolników wyniku warunków atmosferycznych (powódź, susza, itp.). Dlatego należy ustanowić dodatkowe części uzupełniające subwencji wyrównawczej niwelujące utratę realnych dochodów podatkowych.

Przewodniczący
XVI Kongresu Gmin Wiejskich

/-/
Marek Olszewski

